

Спеціалізованій вченій раді
К 35.051.21
у Львівському
національному університеті
імені Івана Франка

ВІДГУК

офіційного опонента

на дисертаційну роботу Доскочинської Любові Семенівни
на тему: «Світові ринки дорогоцінних металів в умовах
фінансової глобалізації», подану на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук за спеціальністю
08.00.02 – світове господарство і міжнародні економічні відносини

Актуальність обраної теми дослідження. У сучасних умовах глобалізації економіки світові ринки дорогоцінних металів динамічно трансформуються під впливом структурних та функціональних змін, які формуються завдяки як розвитку світової фінансової системи, так і появи нових технологічних досягнень. Змінюється не лише структура фінансових ринків, але й функції, властивості та роль дорогоцінних металів після їх офіційної демонетизації у глобальній економіці. Світовий фінансовий ринок стає більш чутливим до цінових коливань на дорогоцінні метали, що безпосередньо впливає на ділову активність суб'єктів підприємницької діяльності у різних галузях економіки багатьох країн світу.

Актуальність та наукова новизна дослідження процесів, які відбуваються на міжнародних фінансових ринках, обумовлена тим, що аналізуються складні і суперечливі проблеми сучасного посткризового етапу розвитку світового господарства, які ще не мають завершеного характеру, не досягли тієї міри зрілості, коли їх аналіз здійснюється із використанням відомих підходів. Осмислення умов і особливостей розвитку світових ринків дорогоцінних металів в умовах глобальної фінансової нестабільності вимагає поглибленого вивчення та творчого переосмислення значного масиву емпіричних даних, урахування досягнень вітчизняної та зарубіжної економічної думки щодо питань механізмів їх регулювання і розвитку усєї сукупності економічних відносин, що складаються в процесі функціонування міжнародних фінансових ринків.

Усе це обумовлює необхідність здійснення ґрунтовних теоретичних і практичних досліджень з проблематики подолання

наслідків світової
2017
Ваша оцінка
17. 03 2017

фінансово-економічної кризи, антикризового регулювання світових ринків дорогоцінних металів у контексті міжнародної фінансової безпеки в умовах глобалізації, а також актуальність і важливе теоретичне та прикладне значення теми дисертаційного дослідження Доскочинської Л.С. Відповідно до теми, актуальними є мета, завдання, об'єкт і предмет дослідження (с. 5).

Зв'язок теми з державними та галузевими науковими програмами, пріоритетними напрямками розвитку науки. Дисертаційна робота Доскочинської Л.С. виконана у межах науково-дослідної теми кафедри міжнародного економічного аналізу і фінансів факультету міжнародних відносин Львівського національного університету імені Івана Франка за такими напрямками: «Дослідження механізмів інституційних змін та інституційного середовища економічного розвитку в країнах Центральної та Східної Європи» (номер державної реєстрації 0110U003149, січень 2010 – грудень 2012 року); «Дослідження проблеми вибору та формування оптимальної траєкторії економічного розвитку держав в умовах їх значної торговельної та фінансової відкритості» (номер державної реєстрації 0113U000869, січень 2013 – грудень 2016 р.) (с. 4).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій. Оцінюючи сукупність теоретичних положень, висновків та практичних пропозицій, що сформульовані у дисертації Доскочинської Л.С. та становлять її наукову новизну і практичну цінність, потрібно відзначити комплексність, системність, логічність, раціональність та результативність дослідження.

Критичне осмислення сучасних теоретичних концепцій (положень) з розвитку світових ринків дорогоцінних металів в умовах фінансової глобалізації, аналіз зарубіжного досвіду, дозволили автору на достатньо високому методичному рівні дослідити потенційну можливість світових ринків дорогоцінних металів забезпечувати потреби економічних суб'єктів у золотовалютних та інвестиційних ресурсах для модернізації економіки країн світу, обґрунтувати необхідність визначення кола факторів, що впливають на кон'юнктуру і рівень цін на світових ринках дорогоцінних металів, запропонувати рекомендації до прогнозування їх подальшого розвитку, а також розробити комплексний підхід до застосування механізмів нейтралізації впливу дестабілізуючих факторів на розвиток світових ринків дорогоцінних металів в контексті міжнародної фінансової безпеки.

Висновки являють собою логічно обґрунтований підсумок виконаної роботи. У них повною мірою знайшли своє відображення основні положення проведеного дослідження та можливі результати їх впровадження.

Достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, визначається повнотою і надійністю використаної наукової і статистичної інформації, певним чином опрацьованого первинного матеріалу, посиланнями на положення нормативного характеру і результатами досліджень, опублікованих у наукових виданнях.

Викладені у дисертаційній роботі наукові положення, висновки і пропозиції є аргументованими, що підтверджується вибором об'єкта

дослідження, вивченням праць провідних фахівців України та зарубіжних країн, апробацією запропонованих методик і підходів, публікацією основних результатів дослідження у фахових виданнях та оприлюдненням їх на наукових конференціях.

Таким чином, аналіз дисертації і автореферату Доскочинської Л.С. дає усі підстави вважати наукові положення та рекомендації достатньою мірою обґрунтованими, науково достовірними і виваженими.

Повнота викладу основних результатів дослідження в наукових працях та відповідність автореферату тексту роботи. Основні наукові положення, висновки та результати дисертаційного дослідження викладені у 10 наукових опублікованих працях загальним обсягом 3,02 д.а., з яких особисто автору належить 3,02 д.а., зокрема у 5 наукових статтях у провідних наукових фахових виданнях, 1 статті у зарубіжних виданнях і 4 публікаціях тез виступів на конференціях та інших виданнях.

Ознайомлення з публікаціями дає підставу зробити висновок – результати досліджень, авторські новації, узагальнення та удосконалення концептуально-методологічних положень, організаційні та методичні рішення, рекомендації достатньо повно викладені в друкованих працях Доскочинської Л.С. Основні положення дисертаційної роботи здобувача були оприлюднені й одержали схвалення на 5 міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, а також на 3 наукових семінарах кафедри міжнародного економічного аналізу і фінансів факультету міжнародних відносин Львівського національного університету імені Івана Франка. Список основних праць наведено в авторефераті та у дисертації. Автореферат у стислій формі повністю передає основні положення дисертації, не містить інформації, яка не була розглянута в роботі. Автореферат оформлений згідно із встановленими вимогами.

Наукова новизна результатів дисертаційного дослідження Доскочинської Л.С. полягає у розв'язання важливої наукової проблеми – дослідження розвитку і поглиблення теоретико-методичних засад формування кон'юнктури на світових ринках дорогоцінних металів і практичних рекомендацій щодо формування золотовалютних резервів та використання золота і срібла в якості «безпечної гавані» в контексті глобальної фінансової нестабільності.

В дисертаційній роботі автором обґрунтовано стратегічні пріоритети розвитку світових ринків дорогоцінних металів. Змодельовано вплив економіки США на світові ціни золота і срібла до і після структурних змін у січні 2008 року. Доведено, що до структурних змін значущим на ціни дорогоцінних металів був вплив зміни індексу долара США та цін на нафту, тоді як після структурних змін значущим став вплив індексу S&P 500. Досліджено і доведено позитивний вплив глобалізації в економічній сфері і зміни обсягів золотих резервів у світі на ціни золота і срібла (с. 130–133).

Дисертантом пораховано індекс фінансової глобалізації для 116 країн з використанням даних МВФ за кількісним виміром запропонованим Ф. Лейн і Дж. Мілесі-Ферретті. Отримані результати було розділено на декілька груп,

відповідно до рівня доходів, з подальшим кореляційним аналізом динаміки цих показників з цінами золота і срібла станом на кінець року та обсягом золотих резервів. Це дало можливість побачити, що найбільше ціна золота корелює з приростом фінансової глобалізації в країнах з вищим середнім доходом (позитивний зв'язок), також дисертантом було показано, що кореляція між темпами фінансової глобалізації і ціною срібла та золотими резервами у світі є незначною (с. 119–121, 131).

В роботі вдосконалено понятійно-категоріальний апарат та підходи щодо визначення світового ринку дорогоцінних металів, який запропоновано трактувати не лише як сукупність центрів купівлі-продажу дорогоцінних металів за ринковими цінами, але і як сукупність економічних відносин між державами з приводу торгівлі фізичним металом і його похідними інструментами (с. 31).

На основі аналізу наявних факторів впливу на ціни дорогоцінних металів обгрунтовано і виокремлено чотири основні групи факторів відповідно до їхньої природи: фізичні, психологічні, економічні та політичні. Обгрунтовано, що усі фактори тісно пов'язані між собою, проте, якщо на першу групу вплинути практично неможливо, то групи економічних, політичних і психологічних факторів є більш контрольованими і такими, що досить швидко спроможні позначитися на ціні дорогоцінних металів (с. 36).

Представлено основні принципи використання дорогоцінних металів перед офіційним процесом демонетизації і після нього; виокремлено наступні функції дорогоцінних металів в умовах фінансової глобалізації: засіб нагромадження, страховий фонд грошової системи держави, індикатор політичного та економічного клімату держави (с. 26–28, 37, 53, 70, 82, 103).

В дисертаційній роботі набули подальшого розвитку аналіз основних етапів розвитку світових ринків дорогоцінних металів і структури попиту і пропозиції на золото і срібло у світі в період дії Угод центральних банків щодо золота з детальним аналізом динаміки світових золотих резервів (с. 59–69, 78–80, 83–84, 87–92).

Дисертантом досліджено напрями державного валютного регулювання в управлінні золотовалютними резервами в Україні і країнах, що розвиваються, що передбачають збільшення частки золота в золотовалютних резервах. Також досліджено переваги депозитів у дорогоцінних металах (с. 69–71, 120–121, 139–140, 149).

Теоретичне значення виконаного дисертаційного дослідження полягає в розробці нових та вдосконаленні існуючих науково-методичних підходів до розвитку світових ринків дорогоцінних металів в умовах фінансової глобалізації, що дозволило Доскочинській Л.С. розробити і запропонувати оригінальні підходи до вирішення поставленої наукової задачі.

Практичне значення результатів дисертаційного дослідження. Наукова цінність та практична значимість одержаних результатів полягає у тому, що запропоновані теоретичні положення та методичні рекомендації можуть бути використані та використовуються органами державної влади, пруденційними органами та банківськими інституціями з метою розробки і проведення більш ефективної валютної політики в умовах високої інфляції та

підтримання достатності рівня золотовалютних резервів у контексті міжнародної фінансової безпеки України.

Практичні рекомендації та пропозиції, викладені в дисертації, використовуються в діяльності банківських установ, зокрема, у ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» (довідка № Д5 – В11/62-05 від 06.02.2017 р.) та ПАТ «Державний ощадний банк України» (довідка № 42 від 06.02.2017 р.) для прогнозування попиту на золото і з метою аналізу наявних операцій з дорогоцінними металами.

Науково-теоретичні розробки та сформульовані гіпотези автора також використовуються у навчальному процесі факультету міжнародних відносин Львівського національного університету імені Івана Франка, зокрема при проведенні семінарських занять кафедрою міжнародного економічного аналізу і фінансів та розробці методичних матеріалів, наукових програм впродовж 2015-2016 навчального року для викладання дисциплін «Теорія грошей», «Валютна політика» та «Міжнародні фінанси» (довідка № 531 – М від 09.02.2017 р.);

Дискусійні положення та недоліки дисертаційної роботи. У цілому позитивно оцінюючі наукове та практичне значення одержаних в процесі дослідження Доскочинської Л.С. результатів, слід відмітити деякі дискусійні положення та окремі недоліки, що мають місце в дисертаційній роботі.

1. У першому розділі дисертаційної роботи при дослідженні генези світових ринків дорогоцінних металів в умовах фінансової глобалізації надмірна увага, на нашу думку, була приділена загальному аналізу економічної природи дорогоцінних металів і їх ролі у розвитку національних економік та в еволюції міжнародної валютної системи. І недостатня – розгляду теоретичних аспектів функціонування світових ринків дорогоцінних металів в умовах фінансової глобалізації: етапам становлення, механізму, стратегіям розвитку, факторам впливу тощо (с. 11-54). Не достатньо широко представлені також погляди дослідників вітчизняної наукової школи, які займаються проблематикою розвитку світових ринків дорогоцінних металів в умовах фінансової глобалізації.

2. Досліджено загальносвітові тенденції розвитку ринків дорогоцінних металів в умовах глобальної фінансової нестабільності та особливості їх регулювання у різних країнах світу (с. 55-99, 103-133). Але, при визначенні стратегії підвищення ефективності валютної політики в Україні, як складової частини концепції національної безпеки (с.134-149), автором недостатньо враховується зарубіжний досвід антикризового регулювання, насамперед, країн із ринками, що розвиваються.

3. Аналізуючи сучасні тенденції розвитку кризових явищ на світових ринках дорогоцінних металів, автор справедливо відмічає посилення їх негативного впливу на розвиток національних економік і світового господарства у цілому, що пов'язано із розвитком фінансової глобалізації. Однак, автору слід було б більше уваги приділити визначенню ролі світових ринків дорогоцінних металів у поглибленні кризових процесів в Україні (с.103-133, 134-149).

4. Доведено, що в умовах посилення глобальної фінансової нестабільності структура та динаміка розвитку світових ринків дорогоцінних металів не відповідає потребам розвитку національних економік і світового господарства в цілому без періодичного укріплення їх інституційної бази. При цьому особливо гостро дана проблема постає в країнах із ринками, що формуються, оскільки їм властиві недостатній розвиток фінансового ринку і відсутність ефективної правової та інформаційної інфраструктури. Але автору не вдалося чітко розкрити шляхи удосконалення механізму інституційного забезпечення розвитку світових ринків дорогоцінних металів (с.55–99).

5. Позитивним моментом дисертаційного дослідження є використання економетричних моделей для прогнозування розвитку світових ринків дорогоцінних металів. Але економетричне моделювання впливу різних факторів на рівень цін на золото і срібло варто було б поширити і на такі метали як платина і метали платинової групи, які теж відносяться до категорії дорогоцінних металів, і дисертаційна робота мала б вищу практичну цінність (с. 106-111, 115-117, 123-127, 141-145).

6. У роботі на основі статистичних даних змодельовано вплив темпів фінансової глобалізації у країнах із різним рівнем доходу на ціну дорогоцінних металів. Але не зрозуміло, чому автором було змодельовано вплив цих незалежних змінних на ціну лише золота і залишено поза увагою вплив на ціни інших дорогоцінних металів на світовому ринку. Крім того, при аналізі впливу глобалізації на світовий ринок дорогоцінних металів в економетричних моделях застосовуються різні часові періоди, що ускладнює процес порівняння результатів (с. 103-121, 122-133, 134-149).

7. Обґрунтовано, що в умовах глобальних трансформаційних змін, післякризового економічного відновлення та стрімкого науково-технічного розвитку набуває важливого значення дослідження та прогнозування змін на ринку дорогоцінних металів для країн світу та України як орієнтирів для формування золотовалютних резервів і монетарної політики. При цьому, автору слід було б врахувати, що дослідження кон'юнктури ринків та підходів щодо формування цін на дорогоцінні метали є багатофакторними процесами, їх потрібно розглядати в комплексі, тому що вони мають вагоме значення при формуванні золотовалютних резервів країни, забезпеченні стабільності фінансової системи та проведенні операцій із дорогоцінними металами (с. 55-99, 103-149).

Не позбавлена робота й погрішностей у оформленні. Певної актуалізації потребує наведена у дисертації фактологічна база. Мають місце занадто стислі, «оглядові» місця, що не розкривають суті розглянутих проблем. Представляється, що ці та інші недоліки обумовлені складністю та широтою проблеми, її нерозривним зв'язком з іншими процесами, які відбуваються на світових ринках дорогоцінних металів.

Однак слід зазначити, що наведені вище дискусійні положення та зауваження не торкаються сутності роботи, не знижують її наукової новизни, теоретичного і практичного значення.

Загальна оцінка дисертації та її відповідність встановленим вимогам ДАК Міністерства освіти і науки України.

Дисертаційна робота Доскочинської Любові Семенівни є цілісним, завершеним, самостійним науковим дослідженням, що виконане на належному теоретичному рівні. Структура та обсяг дисертаційної роботи відповідають встановленим нормам. Основні наукові положення, теоретичні розробки та практичні рекомендації поглиблюють теорію і методологію дослідження розвитку міжнародних фінансів у сучасних умовах.

Зміст дисертації відповідає визначеній меті та поставленим завданням, які повністю вирішені у процесі дослідження. Основні положення роботи, які виносяться на захист, мають елементи наукової новизни. Автореферат є автентичним за змістом і відображає основні положення дисертації. Наукові положення, що виносяться на захист, повністю відображені у публікаціях здобувача, які відповідають вимогам Міністерства освіти і науки України.

Подана до захисту дисертаційна робота характеризується науковим стилем, матеріал викладено в логічній послідовності, висновки науково обґрунтовані та підтверджуються результатами спостережень. Напрямок дисертаційного дослідження відповідає профілю спеціальності 08.00.02 – світове господарство і міжнародні економічні відносини.

Вищезазначене дає підстави стверджувати, що дисертаційне дослідження Доскочинської Любові Семенівни на тему: «Світові ринки дорогоцінних металів в умовах фінансової глобалізації» за змістом і оформленням відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук, зокрема, пп. 9, 11, і 12 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 року, а його автор заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.02 – світове господарство і міжнародні економічні відносини.

**Офіційний опонент,
професор кафедри міжнародних фінансів
Інституту міжнародних відносин
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка
доктор економічних наук, професор**

С.А. Циганов

Підпис засвідачу
Вчений секретар
КАРАУЛЬНА Н.В.
16.05.2017

